

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Voksne som krenker barn.
En realitet i barnehagen?

*Adults who offend children.
A reality in kindergarten?*

Kandidatnummer: 206

Fullt navn: Cecilie Lund Johansen

ABLU3-1006 Bacheloroppgave
Fakultet for lærerutdanning, kultur og Idrett
Veileder: Kirsten H. Flaten
7. januar 2019

Forord

For ikke veldig mange uker siden hadde jeg ikke turt å håpe på at jeg skulle sitte og skrive forord til denne bacheloroppgaven, men nå er det altså gjort. Og det hadde jeg ikke klart uten hjelp og støtte fra flere viktige personer.

Gjennom hele det snart fire år lange studiet har jeg alltid kunne snu meg mot mine nærmeste venninner og kollegaer for veiledning og motivasjon, når det har stått på som mest. De som alltid har tatt seg tid til i sine travle hverdager for å lese mine oppgaver, komme med råd, veiledning og en dytt bak, noe som har hjulpet meg i havn mer enn bare denne gangen. Jeg må også rette en stor takk til arbeidsplassen min, som legger til rette og viser forståelse slik at jeg får studere samtidig som jeg får fortsette i verdens beste jobb.

Familien min, som også har økt med en liten datter gjennom studietiden, har vært en enorm motivasjon til å fullføre det jeg har startet. Samboeren min, som ikke har latt meg gi opp. En særlig takk til min mor, som blant annet har reist med meg og lille til Sogndal for samlinger, og har passet lille under praksisperioder og eksamensstri. Det hadde ikke gått uten mamma.

Til tross for en start på bacheloroppgaven som ikke ble helt slik jeg hadde sett for meg, må jeg takke min veileder Kirsten Flaten – for at du fikk i gang motivasjonen min og fikk meg til å se at dette kunne gå. Takk for konkrete tilbakemeldinger på teksten min og for at du alltid har svart meg så raskt på mine spørsmål.

Mest av alt vil jeg takke mine medstudenter og min studiegruppe for alle samtaler, motivasjon, tårer, gledesrop, turer, babykos, forelesninger og alt som har gjort denne reisen av en studietid, og bacheloroppgave, til en tid jeg aldri vil glemme eller være foruten. Dere er gull verdt.

Tusen takk!

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING	1
1.1 Problemstilling	1
1.2 Oppgavens oppbygning	1
2.0 TEORI	2
2.1 Det asymmetriske forholdet	2
2.2 Krenkelse	2
2.3 «Husblind»	3
2.4 Psykisk helse	4
2.5 Risikofaktorer	4
2.6 Konsekvenser av krenkelse	5
2.7 Relasjonskompetanse for å fremme psykisk helse	6
2.8 God pedagogisk praksis og kvalitet i barnehagen	6
3.0 METODE	7
3.1 Spørreundersøkelse	8
3.2 Pilotstudie	8
3.2 Utvalg	9
3.3 Reliabilitet og validitet	9
3.4 Etske hensyn og kildekritikk	9
4.0 EMPIRI	10
4.1 Har du noen gang vært vitne til at en voksen har krenket et/flere barn?	10
4.2 Tok du tak i situasjonen på noen som helst måte?	10
4.3 Opplevde du at den voksne fortsatte å krenke barn ved senere anledning?	11
4.4 Er krenkende atferd drøftet i personalgruppa?	11
4.5 Har du noen gang tenkt over at denne type krenkelser på sikt kan ha en påvirkning på barns psykiske helse?	12
4.6 Har du/din barnehage/avdeling/base noe fokus på arbeid med anerkjennelse og relasjoner mellom voksne og barn?	12
4.7 Opplever du at du har en like god relasjon til alle barna på din avdeling/base?	12
5.0 DRØFTING	13
5.1 Voksne som krenker barn og mot til å ta tak i situasjonen	13
5.2 Bevissthet i personalgruppen og krenkelsenes påvirkning på barns psykiske helse	14
5.3 Relasjoner mellom voksne og barn	15
6.0 AVSLUTNING	17
7.0 LITTERATURLISTE	19
VEDLEGG 1	20
Informasjonsskriv vedrørende spørreundersøkelse	20
VEDLEGG 2	21
Spørsmål til spørreundersøkelse	21
VEDLEGG 3	23
Resultater fra spørreundersøkelse	23

1.0 INNLEDNING

Med ny rammeplan for barnehagene i 2017, ble temaet «Livsmestring og helse» for alvor satt på agendaen. Ikke bare den fysiske, men også den psykiske helsen til barna, skal fremmes i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.11), noe som er essensielt med tanke på deres muligheter for lek, utfoldelse og utvikling. Når begrepet «livsmestring» benyttes, er det særlig det å mestre livet på det psykososiale og relasjonelle området vesentlig (Størksen, Evertsen-Stanghelle & Løkken, 2018, s. 60), og her spiller de voksne i barnehagen en stor rolle. Barnehagen er tross alt pliktet til å legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og de ansatte (Utdanningsdirektoratet, 2017). Dette har vært noe jeg gjennom mine ti år i barnehage har fått stor interesse for, og som jeg gjennom barnehagelærerstudiet har fått økt kunnskap om, men som jeg innser at jeg ønsker å fordype meg enda mer i og få ytterligere kompetanse om. Med dette i grunn, vil det i denne bacheloroppgaven settes lys på de voksne i barnehagen, mer spesifikt; voksne som krenker barn. Særlig begrepene krenkelse, psykisk helse og relasjonskompetanse vil løftes frem gjennom teori, spørreundersøkelse og drøfting.

1.1 Problemstilling

Bakgrunnen for valg av tema og problemstilling i denne bacheloroppgaven, er hovedsakelig gjennom observasjoner og erfaring gjort i min egen arbeidspraksis. Fra ny vikar og assistent i barnehagen, til fagarbeider og deretter pedagogisk leder. Refleksjon over egen praksis, tilegnelse av kunnskap og mot til å stille spørsmål ved til andres handlinger og holdninger, samt ny Rammeplan i 2017 og temaarbeid med relasjoner på egen arbeidsplass, har inspirert denne problemstillingen;

«Forekommer krenkelse av barn i barnehagen, og hvordan arbeider eventuelt personalet for å hindre dette?»

Som skrevet tidligere vil problemstillingen gjelde krenkelse utført av voksne mot barn.

1.2 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er inndelt i seks kapitler, bestående av innledning, teori, metode, empiri, drøfting og avslutning. Disse kapitlene med tilhørende underoverskrifter, vil gi leseren en antydning om hva de enkelte kapitlene omhandler.

I teoridelen vil jeg presentere og vise til faglitteratur og teori relevant for temaet. Videre i metoddelen vil jeg begrunne mitt valg av metode for å innhente data, med en redegjørelse av spørreundersøkelse som metode, samt etiske hensyn og kildekritikk. I empiridelen presenteres funnene og dataene som ble innsamlet gjennom spørreundersøkelse. Empiri og teori vil gi

utgangspunktet for drøftingen i kapittel fem. Avslutningsvis vil jeg oppsummere oppgaven og konkludere i forhold til om jeg har funnet svar på den aktuelle problemstillingen.

2.0 TEORI

I dette kapittelet vil jeg presentere teori vurdert som relevant for denne bacheloroppgavens tema og problemstilling. Teorien vil benyttes til drøfting av dataene innsamlet i kapittel fem.

2.1 Det asymmetriske forholdet

Berit Bae er velkjent i barnehagefeltet for sitt arbeid, og særlig når det gjelder tematikken som omhandler relasjoner mellom barn og voksne. Hun snakker blant annet om «det asymmetriske forholdet» mellom voksne og barn i barnehagen (Skoglund & Åmot, 2019, s. 27). Dette forholdet er påvirket av en ubalanse mellom de voksnes definisjonsmakt og forståelsen av at barn er passive mottakere av voksnes omsorg. Ved å arbeide med barns rett til medvirkning og barns subjektstatus, har hun gjort et forsøk på å oppheve denne ubalansen, selv om det asymmetriske forholdet mellom voksne og barn ikke er til å unngå fullstendig. En bør dog være oppmerksom på denne asymmetrien i barnehagen, da det alltid medfører en risiko for krenkelse av den svakeste parten i relasjonen (Skoglund & Åmot, 2019, s. 28).

2.2 Krenkelse

Det er ettermiddag i barnehagen, og det er fruktmåltid på avdelingen. Sytten barn og to voksne sitter ved to bord, alle barna på benker, og ukens ordensbarn går rundt for å dele ut frukt. Alle prater seg imellom. Før måltidet var det samlingsstund, og med kun håndvask som avbrekk, har barna nå sittet stille en hel time. Per på tre og et halvt år begynner å bli urolig der han er ferdig med knekkebrødet sitt og venter på eple. Han tuller med Ola på andre siden av bordet og rister på kroppen, og så ler han høyt. Trine, den godt voksne assistenten, ser strengt bort på Per og kremter. Per ser ned, men Ola sparker borti benet hans under bordet. Per rister på kroppen igjen og smiler stort til Ola. Ola ler. «Per, hvis du ikke sitter stille nå kan du ikke sitte på benken sammen med de andre» sier Trine strengt, og ser olmt på ham. Per ser ned i bordet igjen. Ola sparker i benet hans enda en gang, så han ser opp igjen. Da rister Ola på kroppen og gliser – Per klarer ikke holde seg, og ler høyt av kameraten. «Per, hva var det jeg akkurat sa?! Jeg henter bøylestol til deg hvis du ikke kan oppføre seg ved matbordet sånn som de andre!» - Trine hever stemmen, reiser seg litt opp fra stolen og lener seg frem mot Per, med det strenge blikket. Alle barna er stille nå. Også den andre voksne, Elin – den litt yngre pedagogen, er stille nå.

Relasjonen mellom «Per» og «Trine» er tydelig preget av asymmetri. «Trine» benytter sin makt som voksen i barnehagen til å dømme «Per» for hans atferd ved matbordet, og for oss som ser det hele utenifra – på feil grunnlag og med krenkende konsekvenser for Per – *barnet* som hadde sittet stille litt for lenge, og var i et samspill med lekekompisen, som i utgangspunktet bygde på glede og humor dem imellom.

Noen vil kanskje tenke på overgrep eller vold når de hører begrepet krenkelse, men det er ikke den type krenkelse som belyses i denne oppgaven. Trusler, om de er aldri så tomme eller «små» for de voksnes ører, kan oppleves som krenkende og svært ydmykende for det subjektive barnet. Et irettesettende blikk, det dype kremtet, det barnet som aldri får være med å male «fordi det er så urolig». Det er nok. Det er krenkelse.

«*Vi vet at krenkelser setter varige spor i barn*» sier Melvold (2016, s. 26), og sikter til de ansatte i barnehagen som profesjonelle omsorgspersoner, og påpeker at det å dømme barn for deres atferd kan gi barna en opplevelse av at det de gjør er slik barna er. Melvold (2016) kaller voksne for barns «*virkelighetsbekreftere*», i så måte at barns selvbilde og selvfølelse speiles i de voksnes holdninger og handlinger. Det å bagatellisere det som sies eller blir gjort mot barn er noe som skjer, og her må barnehageansatte som fagfolk erkjenne at slike krenkelser er alt annet enn bagateller for barn, og at «*våre intensjoner er ikke nødvendigvis samsvarende med barnets subjektive opplevelse*» (Åmot & Skoglund, 2019, s. 30).

2.3 «Husblind»

Melvold (2016) benytter seg av begrepet «husblind» når hun skriver om de profesjonelle omsorgspersonenes ansvar. Fortellingen om «Per» som har sittet litt for lenge stille ved bordet, assistenten «Trine» og «Elin» – den litt yngre pedagogen, er et eksempel på dette. Usikkerheten hos «Elin», som velger å ikke si noe til eller om «Trines» praksis, preger «Per», og resten av barnegruppa. Melvold (2016) hevder at barnehageansatte til enhver tid må ha klart for seg målet med å jobbe i barnehage, og at det å ta fatt i slike situasjoner med «Trine» krever mot. «Elin» kan her tenke og ha vilje til å gjennomføre en samtale med «Trine», men kan bli stoppet av usikkerhet på hvordan gjennomføre samtalen, eller frykt for å ikke bli likt eller godtatt av «Trine», eller av øvrige i personalgruppen. Risikoen ved å ikke ha mot nok til å ta tak i slike situasjoner, er at mennesker ofte tilpasser seg fellesskapet og lett smittes av andres væremåter (Melvold, 2016, s. 8) - og at «Elin» dermed vil kunne bli «husblind». Situasjoner som pedagogen da tidligere ville ha reagert på, vil med tiden ses på som små og av liten betydning, og vil ikke bli gjenstand for diskusjon og refleksjon. Dette vil i stor grad prege innholdet og relasjonene i barnehagen. Dersom en lar vær å gripe inn i

situasjoner en anser som krenkende eller skadelig for den eller de det berører, vil det si at en tillater og gir handlemåten fritt spillerom (Melvold, 2016, s. 9).

2.4 Psykisk helse

Alle mennesker har en psykisk helse. En kan oppleve å ha god psykisk helse, til tross for at en har psykiske vansker, da psykisk helse har en betydning i seg selv, og Verdens Helseorganisasjon påpeker at psykisk helse ikke er det motsatte av, eller fravær av psykiske vansker (Drugli & Lekhal, 2018, s. 33).

I de senere årene er det blitt et økt fokus rundt barns psykiske helse, og hvordan barnehagene skal fremme livsmestring og psykisk helse hos små barn (KD, 2017, s. 11). Det handler først og fremst om å fremme at barn skal få oppleve tilhørighet, å ha positive og gode relasjoner til voksne og andre barn, få oppleve mestingsfølelse, få medvirke i egen hverdag og få møte toleranse, og forståelse for at alle mennesker er forskjellige (Drugli & Lekhal, 2018, s. 33). God livskvalitet og overvekt av positive følelser er essensielt når en snakker om god psykisk helse.

2.5 Risikofaktorer

På samme måte som at overvekt av positive følelser er synonymt med god psykisk helse, vil overvekt av negative følelser fremme psykiske vansker og psykiske lidelser (Drugli & Lekhal, 2018, s. 85).

Det er viktig å presisere at det aldri kun er en enkelt årsak til at et barn får psykiske lidelser eller psykiske vansker, og det vil være flere faktorer som spiller inn over tid som er avgjørende for barnets psykiske helse (Drugli & Lekhal, 2018, s. 90). Sårbarhetsfaktorer i barnet selv, hvor barnet ikke blir møtt i forhold til sitt omsorgsbehov, og negative faktorer i barnets oppvekst- og omsorgsmiljø, er risikofaktorer som vil gi økt mulighet for negativ utvikling hos det enkelte barnet. Når en snakker om risikofaktorer er det dog viktig å ha i minne at et barn som er utsatt for risikofaktorer, ikke nødvendigvis kommer til å få psykiske vansker. Allikevel er det viktig å ha kunnskap om disse faktorene, slik at en kan være oppmerksom på barnet og om barnet har det bra i seg selv.

Barnehagen som en del av barnets oppvekst- og omsorgsmiljø, vil kategoriseres som en av risikofaktorene i barnets liv. Dersom barnehagen ikke møter barnets individuelle behov og barnet ikke har det bra i barnehagen, er dette faktorer som vil spille inn på barnets psykiske helse. Denne bacheloroppgaven omhandler nettopp dette, når barnet møtes uten anerkjennelse og støtte, men heller med krenkelse.

2.6 Konsekvenser av krenkelse

Det er helt sentralt med gode relasjoner for å fremme barns psykiske helse. Dermed er det naturlig å påstå det motsatte; at barn som møtes med negative relasjoner vil være i risiko for å utvikle psykiske vansker eller psykiske lidelser, særlig om de også er i målgruppen for andre risikofaktorer. Dette støtter Drugli & Lekhal (2018) som hevder at dersom kvaliteten på relasjonen mellom barnehageansatte og barn er av for dårlig kvalitet, vil barnet kunne oppleve å møtes med lite nærhet og omsorg, som igjen kan føre til at barnets utvikling hemmes på både kort og lang sikt (Drugli & Lekhal, 2018, s. 95).

Barn som møtes av voksne som krenker og gir dem en opplevelse av at de dømmes for deres atferd, vil ikke få det spillerommet de har behov for å utvikle sitt selvbilde og selvtillit. Barn som strever psykisk vil også i mange tilfeller streve i relasjoner til andre barn, og dermed fungere dårligere i lek og samspill. Dette er også noe som vil være en risikofaktor for senere sosiale og psykiske vansker (Drugli & Lekhal, 2018, s. 95).

Når det er snakk om psykiske vansker, deles dette ofte inn i to grupper. Internaliserende og eksternaliserende atferd er begreper som da benyttes (Drugli & Lekhal, 2018, s. 87). Drugli & Lekhal (2018) kaller internaliserte vansker for følelser som er vendt innover i en selv. Følelser som tristhet, engstelse og frykt kan være eksempler på slike følelser, som kan føle til at barnet gjerne unnviker eller trekker seg unna samspill og sosial kontakt med andre barn og voksne (Størksen, Evertsen-Stanghelle & Løkken, 2018, s. 62). Eksternaliserte vansker vil være enklere for andre mennesker å oppdage i barnet, og vil da være «følelser som er vendt utover» (Drugli & Lekhal, 2018, s. 87). Eksempler på slike følelser kan være aggresjon, sinne, trassighet og lignende. Barnet er gjerne mer fysisk utagerende ved eksternaliserende atferd, noe som kan gjøre barnet mindre attraktivt for andre barn og hemme det sosiale samspillet, både med barn og voksne. Relasjonene barnet har med voksne er ofte preget av konflikter, i Drugli & Lekhal (2018).

Barn som strever med relasjoner til andre barn og ikke finner sin plass i barnegruppen, vil videre ha en risiko for sosial utestengelse. I studien «Tidlig Trygg i Trondheim» som har blitt gjennomført de senere årene (en større studie om omfanget og forløpet av psykiske vansker hos barn), så man at barn som strever i sosialt samspill med andre barn og som følge av dette opplevde å bli utestengt, strevde med lav evne til selvregulering av tanker og følelser (Størksen et al., 2018, s. 71). Dette førte igjen til økt sjans for å bli ekskludert. Disse faktorene gikk med andre ord begge veier, og studien viste også til hvordan barn i fire års alder ble mindre samarbeidsvillige og utøvet mer aggressiv atferd da de kom i skolealder, dersom de hadde opplevd å bli ekskludert som følge av lite evne til selvregulering. Studien fremhever barnehagens viktighet når det kommer til å støtte barnet inn i lek

og sosialt samspill, samt stimulere barnets sosiale kompetanse i barnehageårene (Størksen et al., 2018, s. 71). Slik praksis krever god relasjonskompetanse hos de ansatte i barnehagen- de profesjonelle omsorgspersonene.

2.7 Relasjonskompetanse for å fremme psykisk helse

Hos små barn ses det på som helt sentralt med gode relasjoner til både foreldre og øvrige slektninger, ansatte i barnehagen og jevnaldrende, for å fremme deres psykiske helse. Drugli & Lekhal (2018) kaller det å utvikle god psykisk helse hos små barn, en relasjonell prosess. Relasjoner dreier seg om det å oppleve og dele noe følelsesmessig sammen, også kalt et intersubjektivt fellesskap (Drugli & Lekhal, 2018, s. 52). Fokus på god relasjonskompetanse i barnehagen vil være helt nødvendig for å kunne la barnet få ha sin egen følelse og opplevelse, samtidig som det får dele den voksnes opplevelse. Dette fremmer barnets positive selvutvikling og psykiske helse.

Killén (2017) trekker også frem utvikling av relasjonskompetanse hos fagpersonell, og hevder at relasjonskompetanse er den viktigste form for kompetanse for samtlige profesjoner som vil måtte forholde seg til kompliserte og sammensatte utfordringer, i møte med barn og andre voksne (Killén, 2017, s. 31). Det vil i denne sammenheng også være essensielt å ha kunnskap om at barn med psykiske vansker har økt risiko for å utvikle negative relasjoner til voksne i barnehagen (Drugli & Lekhal, 2018, s. 95). Ubalanse i det «asymmetriske forholdet» mellom voksne og barn i barnehagen dermed også her være noe som må kartlegges og reflekteres rundt, slik at en kan sikre at hvert enkelt barn møtes uten risiko for krenkelse (Skoglund & Åmot, 2019, s. 27). Da barn er sårbare i møte med andre, er det viktig å ha i minne at ingen barn vil kunne møtes med for mye varme, omsorg og trygghet i barnehagen. Drugli & Lekhal (2018) påstår at fokus på relasjonskvalitet i barnehagen alltid er en god tilnærming i arbeidet med forebyggende psykisk helse, og at alle barn vil oppleve nytten av å være rundt voksne som er seg bevisste når det kommer til god relasjonskompetanse. Pape (2013) påpeker imidlertid et viktig poeng når hun snakker om relasjonskompetanse, nemlig at det nytter lite å ha kun kunnskap om relasjoner for å utøve god relasjonskompetanse, en må nemlig også ha en viss grad av personlig egnethet. En persons evner til å kunne omsette kunnskap om til praktiske handlinger vil vise at personen er kompetent (Pape, 2013, s. 105).

2.8 God pedagogisk praksis og kvalitet i barnehagen

Hittil har det blitt lagt vekt på at relasjonskompetanse hos ansatte i barnehagen er vesentlig for å fremme god psykisk helse. Relasjonskompetanse er også vesentlig for hva som kan sies å være god kvalitet i barnehagene, men dessverre er det vanskelig å måle kvalitet i relasjoner. Dette går under det vi kaller prosesskvalitet, til motsetning av strukturkvalitet, som er mer målbart, men dog mindre

viktig for barns utvikling (Størksen et al., 2018, s. 74). Strukturkvalitet omhandler barnehagens fysiske utforming, antall ansatte og barn, ansattes kompetanse i form av utdanning og kurs, også videre. Prosesskvalitet omhandler relasjoner og samspill mellom voksne og barn, samspill mellom barn og barn, barnets opplevelse og erfaringer i lek og samspill- både planlagt fra barnehageansattes side og lek som oppstår etter barnas initiativ. Barnehager med høy prosesskvalitet har påvirkning på barns psykiske helse og deres evne til å mestre, takle motgang og utvikle evne til selvregulering av atferd, tanker og følelser.

I Folkehelseinstituttets rapport anno 2018, som omhandler barn og unges psykiske helse, med forebyggende og helsefremmende folkehelseiltak, kan vi lese at norske barnehager fremstår som høykvalitetsbarnehager i internasjonal sammenheng (Skogen, Smith, Aarø, Siqveland & Øverland, 2018, s.54). Dette på grunn av at det i Norge stilles krav til barnehagene om bemanning, utdanning og utforming av barnehagen med tanke på størrelse og så videre. Kravene stilles med andre ord til strukturkvaliteten. Undersøkelsene viser også at høykvalitetsbarnehager vil kunne ha en forebyggende og helsefremmende funksjon for barn i risikogrupper.

Da ni av ti barn i Norge i dag går i barnehage i (Skogen et al., 2018, s. 57), sier det seg selv at barnehagen er en arena med stort potensiale når det kommer til forebyggende helsearbeid. Det å arbeide kollektivt med økt kompetanse blant barnehageansatte når det kommer til psykisk helse og psykiske lidelser hos barn, vil være vesentlig. Hvordan dette kommer til uttrykk hos barn, hvordan personalet som profesjonelle omsorgspersoner kan fremme god psykisk helse og hvordan skape gode psykososiale miljøer for barn, vil være noe av kompetansen som bør jobbes med kontinuerlig. En «bærebjelke» i dette arbeidet, som Størksen, Evertsen-Stanghelle & Løkken (2018) kaller det, vil være å sørge for at alle ansatte som arbeider i barnehagen har de evnene og kompetansen som kreves, for å kunne gi barna en hverdag i barnehagen hvor de er omgitt av trygge og omsorgsfulle relasjoner. En hverdag hvor «Elin» - den litt yngre pedagogen fatter mot og tar en samtale med «Trine», hvor hun er tydelig når det kommer til barnehagens rammeverk, og hvordan vi som voksne skal behandle barn med omsorg og anerkjennelse, i et intersubjektivt fellesskap. Forhåpentligvis hadde samtalen blitt emne for refleksjon rundt egen praksis og på sikt endring i «Trines» holdninger, og hennes praksis som profesjonell omsorgsperson.

3.0 METODE

En metode kan forklares som en fremgangsmåte som sier oss noe om hvordan vi skal gå frem for å skaffe kunnskap om temaet vi undersøker eller forsker på (Dalland, 2017, s. 51). En metode kan være enten kvalitativt eller kvantitativt orientert, og velges ut ifra hvilken metode som er best egnet til å belyse den problemstillingen en har valgt, eller det spørsmålet en vil ha svar på. En *kvantitativ*

metode vil kjennetegnes ved at den gir svar i en form for målbar data, eller tall som kan omgjøres til statistikk. En spørreundersøkelse vil være en form for kvantitativ undersøkelsesmetode. En *kvalitativ metode* gir mer rom for tolkning og menneskelige erfaringer og meninger, og dataene som samles inn i slike metoder blir ofte referert til som «myke» data, kontra «harde» data som fra en kvantitativ metode (Dalland, 2017, s. 53). Dette kan for eksempel være intervju eller observasjon.

Når det kommer til valg av metode i denne oppgaven, sett ut ifra problemstillingen jeg har tatt for meg og hva jeg ønsket å få svar på rundt denne, falt valget på en undersøkelse der data blir samlet gjennom spørreskjema med svaralternativer - en kvantitativ metode. I spørreundersøkelsen åpnet jeg dog for muligheten til å skrive kommentarer under hvert spørsmål, noe som ble et kvalitativt innslag i spørreundersøkelsen, med rom for personlige meninger å tolke. Den metodiske tilnærmingen hovedsakelig kvantitativ, men også med kvalitative innslag – såkalt «mixed methods».

3.1 Spørreundersøkelse

En spørreundersøkelse, eller et spørreskjema, gir en mulighet til å innhente informasjon fra et større antall mennesker, enn for eksempel ved personlig intervju. Ved utformingen av spørreundersøkelsen, er det viktig å tenke over hvordan en ønsker å samle inn data, da dette er avgjørende for hvordan en utformer spørsmålene (Dalland, 2017, s. 125). Besøksintervju, telefonintervju og postintervju er tre hovedtyper for innsamling av data i en spørreskjemaundersøkelse, og i dette tilfellet falt valget på et såkalt «postintervju» som innebærer at de som svarer på undersøkelsen, eller respondentene, mottar undersøkelsen eksempelvis per post, e-post eller i dette tilfellet på internett, og selv tar ansvar for å gjennomføre spørreundersøkelsen - uten bistand fra andre. En av tingene som kan være en ulempe med postintervju, er at respondentene ikke har noen til å forklare seg eller sikre at spørsmålene er forstått korrekt (Dalland, 2017, s. 126). Det er også viktig at spørsmålene skal kunne oppfattes som mest mulig like av alle respondentene.

3.2 Pilotstudie

Pilotstudie jeg gjennomførte ble utført på min egen arbeidsplass, i forkant av utsendelsen av spørreundersøkelsen. Gjennom gitt pilotstudie og i samtale med veileder, åpnet jeg for tilbakemeldinger på spørsmålene i skjemaet. Ved å legge til et kommentarfelt under hvert spørsmål, åpnet jeg også for at respondentene kunne utdype sin mening om svaralternativet gitt. En kvantitativ undersøkelse gir ofte andre typer opplysninger enn man får i en kvalitativ metode, og ved å legge til kommentarfeltet, ble undersøkelsen mer kvalitativt orientert, og åpnet for mer bredde.

3.2 Utvalg

Spørreundersøkelsen ble sendt ut til barnehageansatte, da jeg ønsket å kartlegge om de opplever krenkelser av barn i barnehagen, og om dette blir arbeider mot. For å øke reliabiliteten og validiteten, valgte jeg å dele undersøkelsen med et helt ukjent publikum. Sosiale medier ble arenaen, hvor jeg delte undersøkelsen på henholdsvis to Facebook-grupper; «Idèbroen Student» og «Idèbroen Debatt». Dette er Facebook-grupper med totalt ca. 9500 medlemmer, rettet mot barnehageansatte i hele landet, og jeg så mulighetene for mange respondenter i forskjellige barnehager rundt om i landet. Alle respondentene krysset av i undersøkelsen for om de var ufaglært eller faglært, og for om de hadde lederansvar eller ikke. Dette for at jeg ønsket å se om deres kunnskap og holdninger på fagfeltet hadde noe å si for utfallet. 118 barnehageansatte svarte totalt, på de nitten timene undersøkelsen var åpen for svar.

3.3 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet står for pålitelighet, og validitet står for gyldighet og relevans (Dalland, 2017, s. 40). Dette er viktige begreper, og kravene til validitet og reliabilitet må være oppfylt. Reliabilitet er særlig viktig i dette tilfellet, hvor en spørreundersøkelse med lav svarprosent vil ha dårligere reliabilitet enn en med høy svarprosent. Resultatene og variasjonen i faglærte og ufaglærte respondenter dette tilfellet, vil jeg påstå gir økt reliabilitet til undersøkelsen. Ved å benytte meg av barnehageansatte som respondenter, øker også validiteten på spørreundersøkelsen (Dalland, 2017, s. 40).

3.4 Etske hensyn og kildekritikk

Når en arbeider med en bacheloroppgave, er det nødvendig å tenke gjennom hvilke utfordringer og etiske hensyn en må ta. Særlig er det viktig å ivareta menneskene involvert, og skape tillit (Dalland, 2017, s. 235). Det er også en forutsetning at personvernet ivaretas, og å følge forskningsetiske mål og retningslinjer. I dette tilfellet har respondentene fått informasjon om at de har rett til å være anonyme og at alle eventuelle opplysninger blir fullstendig anonymisert. De har også fått informasjon om meg og bacheloroppgaven, og hva jeg ønsker å undersøke gjennom spørreundersøkelsen, samt deres rett til å trekke seg fra undersøkelsen til enhver tid.

Med tanke på kildekritikk, har jeg ingen mulighet til å gå inn og se om respondentene på undersøkelsen er barnehageansatte, slik jeg ville ha kunnet om jeg delte undersøkelsen direkte i barnehager heller enn på sosiale medier. Her har jeg valgt å ha tillitt til de Facebook-gruppene jeg har benyttet, og at respondentene har svart ærlig på spørsmålet om deres stilling. Allikevel er jeg oppmerksom på at påliteligheten til dataene som innsamlet i dette studiet kan svekkes på dette

grunnlaget. Validiteten vil jeg likevel hevde at er god, da det som kommer frem i undersøkelsen kan være representativt med tanke på antall respondenter.

4.0 EMPIRI

I dette kapittelet presenterer jeg dataene innsamlet i spørreundersøkelsen. Bortsett fra stilling i barnehagen, var undersøkelsen fullstendig anonym. Både assistenter, fagarbeidere, barnehagelærere, pedagogiske ledere og styrere har respondert, hvorav 79% var faglærte. For å presentere dataene på en mest mulig ryddig måte, vil funnene deles inn under de forskjellige spørsmålene fra spørreundersøkelsen.

4.1 Har du noen gang vært vitne til at en voksen har krenket et/flere barn?

90% svarer at de har vært vitne til at en voksen har krenket barn i barnehagen, mens de resterende 10% svarer at de aldri har opplevd dette. I kommentarfeltet utdyper tjuetre personer. Tretten av kommentarene dreier seg om nedlatende kommentarer til barna, eller over deres hoder, eventuelt om deres foreldre. En skriver at han eller hun har opplevd voksne som har nektet å gi et barn med språkvansker noe før det har uttalt ordet riktig. En annen har påpekt ting barnet ikke mestret foran hele barnegruppen. Flere nevner situasjoner hvor de har vært vitne til ansatte som, i garderobesituasjon, påpeker til barnet at «mangler du klær nå igjen».

Fem respondenter sier at krenkelsen de har vært vitne til dreier seg om fysisk handling. En av disse respondentene skriver at han eller hun har opplevd at en voksen tok tak i hodet på et barn, og presset det ned mot matbordet, for å at barnet skulle se sølet han eller hun hadde laget ved å knuse en tallerken. En annen skriver at han eller hun har vært vitne til voksne som fysisk har presset barn med spisevegring til å spise opp maten sin. De tre andre refererer til situasjoner hvor en voksen har tatt hardt tak i barns arm, eller ristet barnet. De fire siste kommentarene dreier seg om krenkende holdninger fra voksne, hvor respondentene skriver at dette kommer av uvitenhet eller manglende kunnskap.

En respondent skriver at han eller hun selv har vært vitne til at flere voksne har krenket barn i barnehagen, men også at han eller hun selv har gjort dette. Respondenten skriver videre at han eller hun ser en sammenheng mellom alder og utdanning, og for han eller hennes egen del omhandlet det manglende bevisst grunnsyn, kunnskap og kompetanse.

4.2 Tok du tak i situasjonen på noen som helst måte?

Av de 90% som hevder å ha vært vitne til at en voksen har krenket et barn i barnehagen, svarer 67% at de tok tak i situasjonen på en eller annen måte. De resterende 33% gjorde ikke dette. I

kommentarfeltet utdyper trettitre personer. Respondenten som fortalte om situasjonen med den voksne som holdt fast barnets hode, skriver at han eller hun først ikke turte ta tak i situasjonen, men etter noen dager drøftet han eller hun situasjonen med styrer. Situasjonen ble skriftliggjort og den voksne ble veiledet av styrer, dog uten at han eller hun som vitnet situasjonen, eller barnet, hadde noe mer med saken å gjøre. Seks av respondentene skriver at de har tatt barnet vekk og skjermet barnet fra krenkelsen som oppstod i møte med den krenkende voksne. Tolv av de trettito kommentarene kom fra respondenter som hadde tatt tak i situasjonen der og da med den voksne som krenket, i form av samtale og/eller veiledning. Syv av respondentene skriver at de valgte å ta opp krenkelser av barn som tema på et avdelings- eller personalmøte. En respondent skriver at han eller hun valgte å ta tak i situasjonen ved å bli med i «barnehageopprøret», da han eller hun hevder at den eneste måten å redusere krenkelser i barnehagen, er ved å få økt og tilstrekkelig bemanning i barnehagene. De resterende fire kommentarene kom fra respondenter som drøftet situasjonen med sin leder eller styrer.

4.3 Opplevde du at den voksne fortsatte å krenke barn ved senere anledning?

40% av de som tok tak i situasjonen oppgir at den voksne fortsatte å krenke barn i ettertid, mens 28% hevder at den voksne ikke lenger gjorde dette. Den resterende svarprosenten visste ikke, eller hadde ikke tatt tak i situasjonen. I kommentarfeltet utdyper fjorten respondenter sine svar. Elleve av disse skriver at atferden til den voksne som krenket fortsatte eller falt tilbake etter litt tid. To respondenter skriver at den ansatte endret atferd og sine holdninger, mens den siste forteller at han eller hun er usikker, da han eller hun opplever at assistentene i hans eller hennes barnehage ofte kan opptre annerledes ovenfor både barn og voksne uten sin respektive leder til stede.

4.4 Er krenkende atferd drøftet i personalgruppa?

På spørsmål om krenkende atferd er drøftet i personalgruppen, oppgir 71% at dette har blitt gjort, og 29% sier at dette ikke har vært et tema hos dem. Tjue av respondentene utdyper i kommentarfeltet, hvorav fem skriver at det har vært et tema på personal- eller avdelingsmøte. Sju personer hevder at de i deres barnehage arbeider med temaet over tid, enten i form av relasjonsarbeid, handlingsplan mot mobbing, eller i form av programmer som «COS» («Circle of Security» eller «Trygghets sirkelen»), «IBSM» (Inkluderende barnehage- og skolemiljø), «Være sammen», «USB» («Den utviklingsstøttende barnehage»). De resterende seks respondentene skriver at temaet drøftes jevnlig og generelt i hverdagen, innenfor de rammene de har satt innad i sin barnehage.

4.5 Har du noen gang tenkt over at denne type krenkelser på sikt kan ha en påvirkning på barns psykiske helse?

Hele 99% svarer at ja – de har tenkt over at krenkelser på sikt kan ha en påvirkning på barns psykiske helse. 1% svarer nei til dette. Sju respondenter utdyper i kommentarfeltet. To skriver at det er en klar sammenheng mellom krenkelse og psykisk helse, to skriver at voksne har en enorm påvirkningskraft som rollemodeller og i forhold til våre holdninger som speiles i barna. Det skrives også at krenkelser vil gi barna svekket selvfølelse, at krenkelser er tillitsbrudd som over tid er direkte skadelig for barn og at krenkelser kan gjøre barnet mer innadvendt og usikker i lek med andre barn.

4.6 Har du/din barnehage/avdeling/base noe fokus på arbeid med anerkjennelse og relasjoner mellom voksne og barn?

86% av respondentene eller deres barnehage/avdeling/base har fokus på arbeid med anerkjennelse og relasjoner mellom voksne og barn, 9% oppgir at de har fokus på dette en gang i blant, 4% sier at dette ikke er et fokus hos dem og 1% vet ikke. I kommentarfeltet utdyper tjuefem respondenter. Fjorten av respondentene hevder at de i deres barnehage har jevnlig eller hele tiden har fokus på arbeid med anerkjennelse og relasjoner mellom voksne og barn. Ni respondenter skriver at de har vært på kurs eller deltatt i program med fokus på relasjonsarbeid, som blant annet «COS» («Circle of Security»), «IBOS» (Inkluderende barnehage- og skolemiljø), «Trygg før 3». To respondenter skriver at de synes temaet alt for sjeldent tas opp i deres barnehage.

4.7 Opplever du at du har en like god relasjon til alle barna på din avdeling/base?

På spørsmålet om respondenten opplever at han eller hun har en like god relasjon til alle barna på sin avdeling/base, svarer 66% nei, 31% ja og 3% vet ikke. Trettifire respondenter utdyper deres svar i kommentarfeltet. Fem av disse skriver at de opererer med «primærbarn» i deres barnehage, hvor hver voksen har ansvar for og er kontaktperson for faste barn. Åtte personer utdyper i sitt kommentarfelt at de i deres barnehage benytter seg av kartleggingsskjema/fargekart med jevne mellomrom, for å sikre at alle barna har en god relasjon til så mange voksne som mulig. Fire skriver at det er umulig å ha en god relasjon til samtlige barn, men at det alltid er den voksnes ansvar å jobbe aktivt for gode relasjoner med barna. Fem skriver at de opplever at alle barna har en god relasjon til han eller hun, og at barna oppsøker han eller hun ved behov. Utover dette skriver respondentene at det er som med barn som med voksne, at noen har man bedre kjemi med enn andre, men at det er viktig å være seg bevisst arbeidet med relasjoner slik at alle barna får opplevelsen av at de blir sett og hørt. Det skrives også at det viktigste er å sørge for at alle barn får oppleve respekt og anerkjennelse, til tross for at en ikke kan ha en like god relasjon til alle, og at det viktigste er barnas samspill seg

imellom. En respondent skriver også at han eller hun håper at få svarer ja på dette spørsmålet, da han eller hun hevder at dette er umulig på bakgrunn av at det er forskjell på å ha en emosjonell kontakt og kjemi med noen, kontra det å ha en profesjonell relasjon. En annen kommenterer at han eller hun ikke kan forstå hvordan noen svarer ja på et slikt spørsmål, da han eller hun mener at bemanningen i barnehagene er alt for lav, og på langt nær tilstrekkelig, for å kunne sørge for at alle barn får oppleve å ha en god relasjon til en barnehageansatt.

5.0 DRØFTING

I denne delen vil problemstillingen «Forekommer krenkelse av barn i barnehagen, og hvordan arbeider eventuelt personalet for å hindre dette?» drøftes. Drøftingen er inndelt i tre deler med tilhørende overskrifter, ut ifra spørsmålene og funnene gjort i spørreundersøkelsen. Teorien i kapittel to vil drøftes opp mot de empiriske funnene presentert i kapittel fire.

5.1 Voksne som krenker barn og mot til å ta tak i situasjonen

Når vi ser på funnene fra spørreundersøkelsen, hersker det ingen tvil om at krenkelse er noe som forekommer i barnehager. Hele 90% svarer ja til at de har vært vitne til at en voksen har krenket et barn, og eksemplene er mange og forskjellige. Alle eksemplene som respondentene hevder å ha vært vitne til og utdyper i kommentarfeltet, samsvarer med Berit Baes teori om «*det asymmetriske forholdet*». Der hvor voksne krenker barn finnes ubalanse mellom de voksnes definisjonsmakt og barna som den svakeste part i relasjonen (Skoglund & Åmot, 2019, s. 28). Krenkelsene som kommer frem i undersøkelsen dreier seg henholdsvis om nedlatende kommentarer om barnet selv eller dets foreldre, fysiske handlinger eller holdninger grunnet manglende kunnskap og uvitenhet.

Når det gjelder nedlatende kommentarer til barna eller over deres hoder, er det blant annet situasjoner hvor barna blir hengt ut foran barnegruppen, blir ilagt skylden for at de «mangler klær nå igjen», blir presset til å si eller gjøre ting, eller hvor de ansatte uttaler seg negativt om barnas foreldre med barna til stede. Videre nevnes også eksempler på situasjoner hvor voksne har utøvet fysiske handlinger ovenfor barnet, som å ta hardt tak i barnets arm, ristet barnet eller presset barnets hode ned mot et bord. Flere av respondentene sier imidlertid at slike kommentarer, handlinger og krenkende holdninger fra voksne kommer av uvitenhet og manglende kunnskap. Med tanke på at slike nedlatende kommentarer, fysiske handlinger eller holdninger som vises barna, kan oppleves som krenkende og svært ydmykende for det subjektive barnet, vil det være viktig å belyse og stille krav til de ansatte i barnehagen. De har et ansvar om å til enhver tid ha klart for seg målet med å jobbe i barnehage, og deres rolle som profesjonelle omsorgspersoner (Melvold, 2016, s. 26).

På en annen side kan noen velge å argumentere for at vi som mennesker formes etter arv og miljø, og at ikke alle mennesker vet bedre enn å opptre på denne krenkende måten ovenfor barn. Allikevel bør ikke dette argumentet holde i barnehagesammenheng, da ansatte i barnehagen skal følge Rammeplanens mål og plikter, som sier at ansatte skal opptre som tydelige rollemodeller i møte med barna, og ivareta relasjonene mellom barn og voksne (KD, 2017, s. 15).

Av de 90% som sier i spørreundersøkelsen at de har vært vitne til at en voksen har krenket et barn i barnehagen, svarer 67% at de tok tak i situasjonen på en eller annen måte, mens 33% gjorde ikke dette. 40% at de som tok tak i situasjonen hevder også at den voksne fortsatte med krenkende atferd ovenfor barn i barnehagen i ettertid. 28% hevdet at den voksne endret sin atferd og sine holdninger, mens 32% ikke visste om atferden vedvarte, eller var av de som ikke hadde tatt tak i situasjonen de var vitne til. Med tanke på tallene som kom her presenteres kan en stille spørsmålstegn ved hvorfor det ikke var fler som turte å ta tak i situasjonen de var vitne til, med tanke på ansvaret og pliktene som ligger i rollen som profesjonelle omsorgspersoner i barnehagen. Er det viktigere å bli likt innad i personalgruppen, enn å beskytte barnet som ikke har evnen til å selv si ifra? Melvold (2016) sier tydelig at en av risikoene ved å ikke ta tak i slike situasjoner, er at den ansatte som vitnet vil kunne la flere slike situasjoner gå forbi og bli av liten betydning, og med tiden selv bli «husblind» (Melvold, 2016, s. 8). Hvis vi tenker oss at en som ansatt i barnehagen velger å lukke øynene for slike situasjoner, kan vi også tenke oss at denne personen vil kunne bli smittet av disse holdningene og væremåtene selv, og da miste fokus på sin plikt som ansatt i barnehagen. Jeg vil støtte meg på Melvold (2016), som påstår at en som velger å se bort i fra og lar være å gripe inn i situasjoner der voksne krenker barn, gir handlemåten fritt spillerom og tillater en slik atferd mot barn i sin barnehage.

5.2 Bevissthet i personalgruppen og krenkelsesens påvirkning på barns psykiske helse

En faktor som taler for hvorfor situasjoner hvor voksne krenker barn oppstår i barnehagen, er manglende kunnskap og uvitenhet. På spørsmålet om krenkende atferd er drøftet innad i personalgruppen i respondentenes barnehager, svarte 71% at ja, dette var blitt gjort. Hele 29% svarer imidlertid at dette aldri har vært noe tema hos dem. Der hvor krenkende atferd har vært et tema sier hoveddelen at dette har vært oppe i form av temaarbeid over tid i deres barnehager, i sammenheng med arbeid med relasjoner, handlingsplaner mot mobbing eller i programmer laget for barnehager og skoler, som «Circle of Security» eller «Inkluderende barnehage- og skolemiljø», for å nevne noen. Allikevel har 90% vært vitne til at en eller flere voksne har krenket barn i barnehagen.

En kan stille spørsmålstegn både ved hvorfor fenomenet krenkende atferd mellom voksne og barn ikke er drøftet i så mange barnehager, men også i hvilken grad fenomenet er drøftet der

respondentene hevder at dette er blitt gjort. En svakhet kan være at selve begrepet «krenkelse» ikke har vært redegjort for, og at de ansatte i barnehagene ikke ved hva dette innebærer eller kan medføre for barna. Videre kan dette føre til at ansatte bagatelliserer krenkende atferd mot barn, som vil stride mot barnets subjektive opplevelse, da slike krenkelser er alt annet enn bagateller for barn (Åmot & Skoglund, 2019, s. 30). På en annen side kan man også tenke seg at fokuset har vært på krenkelser og mobbing mellom barn, med lite eller ingen fokus på voksne som krenker barn.

Til tross for at 29% av respondentene svarer at krenkende atferd ikke har vært et tema i deres barnehage, og at 33% sier at de ikke tok tak i situasjonen der en voksen krenket et barn, sier hele 99% at de har tenkt og er klare over at krenkelser på sikt kan ha en påvirkning på barns psykiske helse. Respondentene utdyper og hevder at det er en klar sammenheng mellom krenkelse og psykisk helse, noe som støttes av Drugli & Lekhal (2018) som konstaterer at dersom barn møtes av voksne i barnehagen med for lite nærhet og omsorg, vil det over kort og lang sikt kunne hemme deres utvikling. Barn speiler sitt selvbilde og sin selvfølelse i voksnes holdninger og handlinger mot dem, noe som vil si at barn som møtes av voksne som krenker, ikke vil få rom til å utvikle sitt selvbilde og selvtilit på en god måte (Drugli & Lekhal, 2018, s. 95). Dette kommer også frem i kommentarer fra respondentene, hvor de sier at voksne har enorm påvirkningskraft som rollemodeller. Leken trekkes også frem som et eksempel, og risikoen for at barnet kan gjøres mer innadvendt og usikker i lek og samspill med andre barn. Når det gjelder dette, vil det kunne ha en sammenheng mellom internaliserende eller eksternaliserende atferd – to former for psykiske vansker som kan være synlige hos barn, beskrevet i kapittel 2.6 (Drugli & Lekhal, 2018, s. 87). Relasjoner til andre barn og voksne vil kunne være anstrengte og konfliktfylte. Videre kan dette føre til en risiko for sosial utestengelse, på bakgrunn av at barnet strever med å finne sin plass. Studien «Tidlig Trygg i Trondheim» viste også at disse barna strevde ytterligere med å regulere sine egne tanker og følelser (Størksen et al., 2018, s. 71).

5.3 Relasjoner mellom voksne og barn

I spørreundersøkelsen oppgir hele 86% at de i deres barnehage/avdeling/base har fokus på arbeid med anerkjennelse og relasjoner mellom voksne og barn. Noen av disse har fokus på dette gjennom arbeid med programmene for barnehager og skole som vi var inne på tidligere, mens flere oppgir at de har fokus på temaet jevnlig eller hele tiden i deres barnehage. To ytrer at de skulle ønske temaet var på agendaen oftere, da det alt for sjeldent tas opp i deres barnehage. For å fremme psykisk helse, ses gode relasjoner med voksne og jevnaldrende på som helt sentralt, og det å utvikle god psykisk helse kaller Drugli & Lekhal (2018) for en relasjonell prosess. Når det gjelder relasjonskompetanse hos de profesjonelle omsorgspersonene som jobber i barnehage, er dette i følge Killèn (2017) den

viktigste formen for kompetanse en bør inneha som profesjonell i med andre barn og voksne (Killèn, 2017, s. 31). Imidlertid viser spørreundersøkelsen at ikke alle barnehager har fokus på denne kompetansen, noe som kan medføre en svakhet når det kommer til å forebygge god psykisk helse hos barn.

God relasjonskompetanse sies videre å være vesentlig for god kvalitet i barnehagene, men vil imidlertid være vanskelig å måle, da dette går under begrepet prosesskvalitet. På en side hevder Folkehelseinstituttet i sin rapport anno 2018, at norske barnehager er å fremstå som høykvalitetsbarnehager, grunnet krav som stilles til strukturkvaliteten – bemanning, utdanning og utforming (Skogen et al., 2018, s. 54). På en annen side vil barnehager med høy relasjonskompetanse, altså høy prosesskvalitet, ha mest påvirkning på barns psykiske helse. I denne spørreundersøkelsen var 79% av respondentene faglærte, så da kan en også stille seg spørsmålet; bør en kunne forvente relasjonskompetanse hos en utdannet barnehagelærer eller pedagog? Nytt det å ha kunnskapen bak, om en ikke har personlig egnethet? Dette er en diskusjon til en annen oppgave, men likefullt et interessant perspektiv.

Videre i spørreundersøkelsen hevder 66% at de har en like god relasjon til alle barna på sin avdeling/base, mens 31% svarer nei og 3% svarer at de ikke vet. Metoder for å sikre en like god relasjon til alle barna blir nevnt i kommentarfeltet, blant annet en fordeling av «primærbarn» per voksen eller bruk av kartleggings skjemaer, eller såkalte fargekart. Noen av respondentene stiller seg imidlertid kritiske til tanken på at en som ansatt vil ha muligheten til en like god relasjon til samtlige barn, da barn og voksne er forskjellige som personer, og det ikke alltid vil være naturlig kjemi imellom dem. En annen trekker frem bemanningen i barnehagen, og at det vil være umulig å ha en like god relasjon til alle barn, med tanke på at det er for få voksne i forhold til barn i barnehagen. Med tanke på dette er det allikevel essensielt å arbeide bevisst med relasjoner, og det faktum at den voksne alltid er ansvarlig for relasjonen mellom voksen og barn. Den voksne vil måtte legge til rette for at barnet skal få eie sine egne følelser og sin egen opplevelse, samtidig som det får dele den voksnes opplevelse. På slik måte vil en kunne fremme barnets psykiske helse, og positive selvutvikling (Drugli & Lekhal, 2018, s. 52). Hvis vi trekker frem kartleggings skjemaer eller fargeskjemaer, vil dette kunne være et godt hjelpemiddel for å sikre at alle barn har en god relasjon til *noen* av de voksne og at de voksne som ikke har denne relasjonen med barnet kan bevisstgjøres og arbeide med relasjonen, til barnets beste. Dette stiller så klart til at skjemaene og drøftingen om barna på avdelingen tas opp med jevne mellomrom, og arbeides systematisk med, av voksne som innehar relasjonskompetanse og evnen til å skape et intersubjektivt fellesskap, hvor det er rom for å oppleve og dele noe følelsesmessig sammen (Drugli & Lekhal, 2018, s. 52).

6.0 AVSLUTNING

Gjennom arbeidet med denne bacheloroppgaven har jeg presentert, undersøkt og belyst temaet voksne som krenker barn, sett opp imot psykisk helse og relasjonskompetanse. Jeg opplever å ha fått bedre innsikt i og økt kompetanse innenfor disse områdene gjennom dette arbeidet, noe jeg vil legge frem i denne oppsummerende og konkluderende avslutningen av oppgaven. For å gjøre dette vil jeg minne om at problemstillingen min for oppgaven var som følger;

«Forekommer krenkelse av barn i barnehagen, og hvordan arbeider eventuelt personalet for å hindre dette?»

På spørsmålet i første del av problemstillingen, var svaret helt klart etter spørreundersøkelsen (som presentert i kapittel fire.) 90% av respondentene, alle ansatte i barnehage, hevdet å ha opplevd og vært vitne til voksne som krenker barn i barnehagen. Eksemplene respondentene kom med varierte, men felles var at de alle viste til voksne som misbrukte sin makt og krenket barn. Til tross for at nesten alle respondentene hadde erfart dette i sin arbeidspraksis, var det hele 33% som valgte å ikke ta tak i situasjonen – som valgte å se vekk i fra barnets beste. Med vissheten om at krenkelser setter varige spor i barn (Melvold, 2016, s. 26), stiller jeg meg undrende til dette, men kjenner meg også igjen fra meg selv som helt fersk i barnehageyrket. Gjennom oppgaven har jeg også belyst konsekvensene av krenkelse, og teorien bekrefter at krenkelser vil kunne påvirke barns psykiske helse i negativ forstand. Dette kan ha en rekke følger blant annet når det kommer til barnets eget selvbilde og selvtillit, men også i møte med andre barn og voksne gjennom livet. For å skape bedre forståelse for psykisk helse hos barn, har jeg også redegjort for at det finnes risikofaktorer i barns liv en bør ha kunnskap om, blant annet barnehagen.

71% at barnehagene hevdet å ha drøftet begrepet krenkelse på sin arbeidsplass. På hvilken måte og om krenkelse da dreide seg om barn eller voksne, mobbing eller annen problematikk, og hvor grensen går, det har ikke spørreundersøkelsen i denne bacheloroppgaven stilt nok spørsmål ved. Allikevel, som følge av kommentarer og egen konklusjon på bakgrunn av faglitteratur og funnene i denne oppgaven, vil jeg påstå at selve begrepet «krenkelser» må løftes opp og belyses ytterligere i barnehagene, med støtte i dagens Rammeplan (2017), og kravene som stilles til personalet i barnehagene.

Viktigheten av relasjonskompetanse blant personalet i barnehagene har jeg løftet frem som vesentlig, og 86% hevdet at de i deres respektive barnehage/avdeling/base har fokus på arbeid med anerkjennelse og relasjoner mellom voksne og barn. Da det er en relasjonell prosess å utvikle god psykisk helse hos barn, vil arbeidet barnehagene legger i dette være essensielt for å fremme

livsmestring og god psykisk helse, i tråd med Rammepånen (2017). Til tross for at krenkelse ikke ble drøftet i alle barnehagene i undersøkelsen, vil jeg påstå at det ses på som utelukkende positivt å utvikle relasjonskompetanse hos de profesjonelle omsorgsarbeidere som jobber i barnehagene. Dette vil fremme god psykisk helse – som en motsetning til krenkelse og konsekvensene som følger.

Gjennom prosessen og arbeidet med denne bacheloroppgaven, har jeg innsett at dette temaet er noe som til stadighet må belyses og arbeides med. Oppgaven har gitt meg bekræftelse på mye jeg tidligere har undret meg over, men også ny og bredere kompetanse når det kommer til et tema jeg interesserer meg for, og ser nytten av å fortsette å fordype meg i videre i arbeidslivet.

For meg er det ingen tvil om at det forekommer at voksne krenker barn i barnehagen, og at dette er et tema som må løftes frem og snakkes om. Jeg vil være så påståelig og si at det å investere i tid til relasjonsarbeid i barnehagen, målrettet og systematisk, vil kunne være det som må til for å hindre at ikke like mange barn opplever å bli krenket av voksne. I tillegg vil økt kunnskap og kompetanse om emnet kanskje gi enda flere ansatte mot til ikke være «Elin» som ser i bordet, men heller å prikke sin «Trine» på skulderen og beskytte sin «Per».

7.0 LITTERATURLISTE

- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Drugli, M. B. & Lekhal, R. (2018). *Livsmestring og psykisk helse*. Oslo: Cappelen Damm AS
- Killén, K. (2017). *Profesjonell utvikling og faglig veiledning. Et fellesfaglig perspektiv for helse-, sosiale og pedagogiske profesjoner* (5. utg). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen - innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Melvold, L. (2016). *Mening, mot og menneskeverd. God pedagogisk praksis og faglige prosesser i barnehagen* (1. utg). Oslo: Kommuneforlaget
- Pape, K. (2013). *Jakten på den gode barndom. Lekende og inkluderende miljøer i barnehagen* (1. utg). Oslo: Kommuneforlaget
- Skogen, J. C., Smith, O. R. F., Aarø, L. E., Siqveland, J. & Øverland, S. (2018, juni). *Forebygging blant barn og unge. Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelseiltak. En kunnskapsoversikt* (Folkehelseinstituttet rapport, 2018). Hentet fra <https://www.fhi.no/publ/2018/barn-og-unges-psykiske-helse-forebyggende-og-helsefremmende-folkehelseiltak/>
- Skoglund, R., I. & Åmot, I. (Red.) (2019). *Anerkjennelsens kompleksitet I barnehage og skole* (2. utg). Oslo: Universitetsforlaget
- Størksen, I., Evertsen-Stanghelle, C. & Løkken, M., I. (2018). *Psykisk helse i barnehagen*. I Størksen, I. (Red.), *Livsmestring og livsglede i barnehagen* (s. 59-85). Oslo: Cappelen Damm AS
- Utdanningsdirektoratet. (2017, 17. august). *Omsorgsfulle relasjoner*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stotttemateriell-til-rammeplanen/omsorgsfulle-relasjonar/>

VEDLEGG 1

Informasjonsskriv vedrørende spørreundersøkelse

Høgskulen på Vestlandet

Informasjonsskriv vedrørende spørreundersøkelse

Jeg er barnehagelærerstudent ved Høgskulen på Vestlandet, avdeling Sogndal og arbeider nå med den avsluttende bachelor oppgaven. I denne oppgaven vil jeg se nærmere på hvordan barnehagen opplever og arbeider med krenkelser av barn.

Jeg kommer til å stille 8 spørsmål, og håper at du svarer så ærlig som du kan, og jeg setter også stor pris på om du ønsker å utdype svaralternativene i kommentarfeltet, men dette er ikke en nødvendighet for å fullføre spørreundersøkelsen.

Frivillig deltakelse

All deltagelse er frivillig, og du kan trekke deg når som helst. Du kan når som helst avslutte spørreundersøkelsen eller trekke tilbake informasjon som er gitt.

Anonymitet

Spørreundersøkelsen vil bli behandlet som fullstendig anonym. Ingen navn eller kontaktinfo vil bli oppgitt under bacheloroppgaven, og all eventuell gjenkjennbar info (kommentarer), vil bli destruert så raskt oppgaven er levert og sensur gitt (januar/februar).

Ved ytterligere spørsmål kan veileder kontaktes.

Veileder, dosent Kirsten Flaten.

Mail: kirsten.flaten@hvl.no

Tlf: 57676147

På forhånd takk for deltakelse!

Med vennlig hilsen

Cecilie Lund Johansen

Mail: cecilie.lujo@gmail.com

Tlf: +47 957 50 519

Adresse: Brattlivegen 44, 2090 Hurdal

Barnehagelærerstudent og pedagogisk leder

VEDLEGG 2

Spørsmål til spørreundersøkelse

Høgskulen på Vestlandet

Spørsmål til spørreundersøkelse

1. Hvilken stilling har du i barnehagen:

- Assistent/Fagarbeider
- Barnehagelærer/Pedagog
- Pedagogisk leder
- Styrer

2. Har du noen gang vært vitne til at en voksen har krenket et/flere barn?

- Ja
- Nei

Utdyp gjerne ditt svaralternativ:

3. Tok du tak i situasjonen på noen som helst måte?

- Ja
- Nei

Utdyp gjerne ditt svaralternativ:

4. Dersom ja; Opplevde du at den voksne fortsatte å krenke barn ved senere anledning?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

Utdyp gjerne ditt svaralternativ:

5. Er krenkende atferd drøftet i personalgruppa?

- Ja
- Nei

Utdyp gjerne ditt svaralternativ:

6. Har du noen gang tenkt over at denne type krenkelser på sikt kan ha en påvirkning på barns psykiske helse?

- Ja
- Nei

Utdyp gjerne ditt svaralternativ:

7. Har du/din barnehage/avdeling/base noe fokus på arbeid med anerkjennelse og relasjoner mellom voksne og barn?

- Ja
- Nei
- En gang iblant
- Vet ikke

Utdyp gjerne ditt svaralternativ:

8. Opplever du at du har en like god relasjon til alle barna på din avdeling/base?

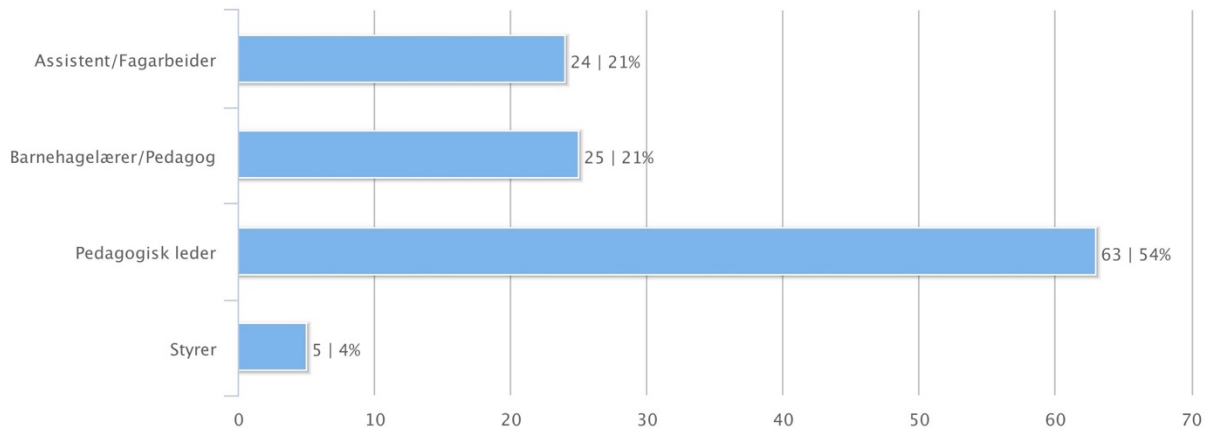
- Ja
- Nei
- Vet ikke

Utdyp gjerne ditt svaralternativ:

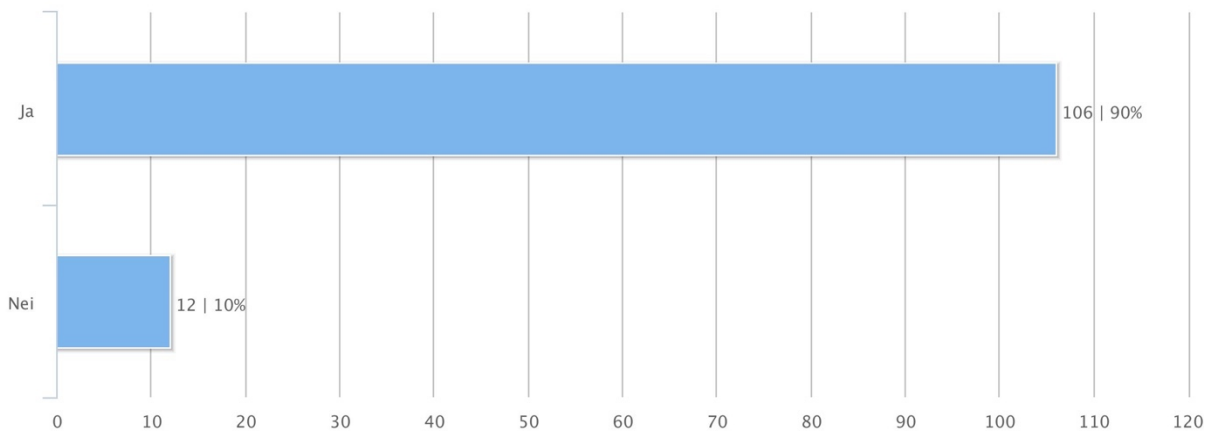
VEDLEGG 3

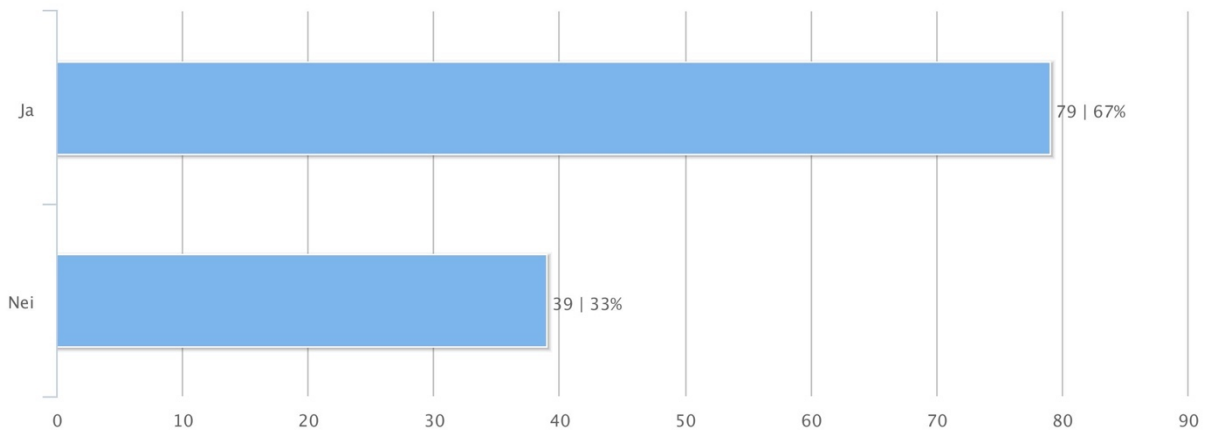
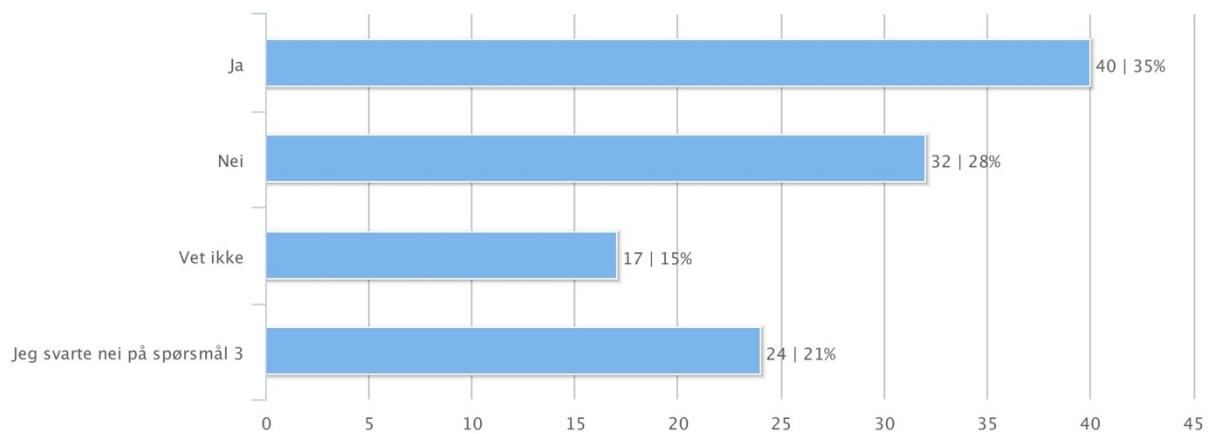
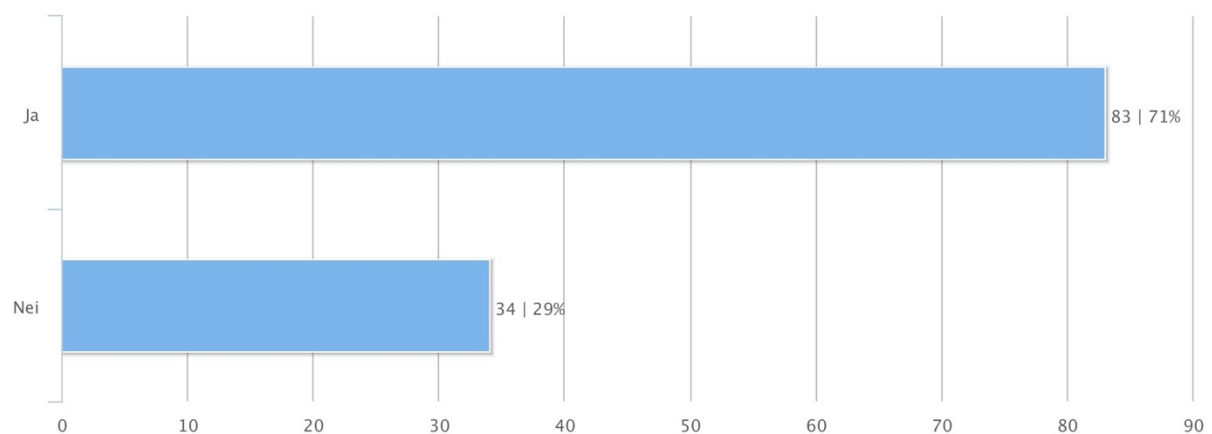
Resultater fra spørreundersøkelse

1. Hvilken stilling har du i barnehagen

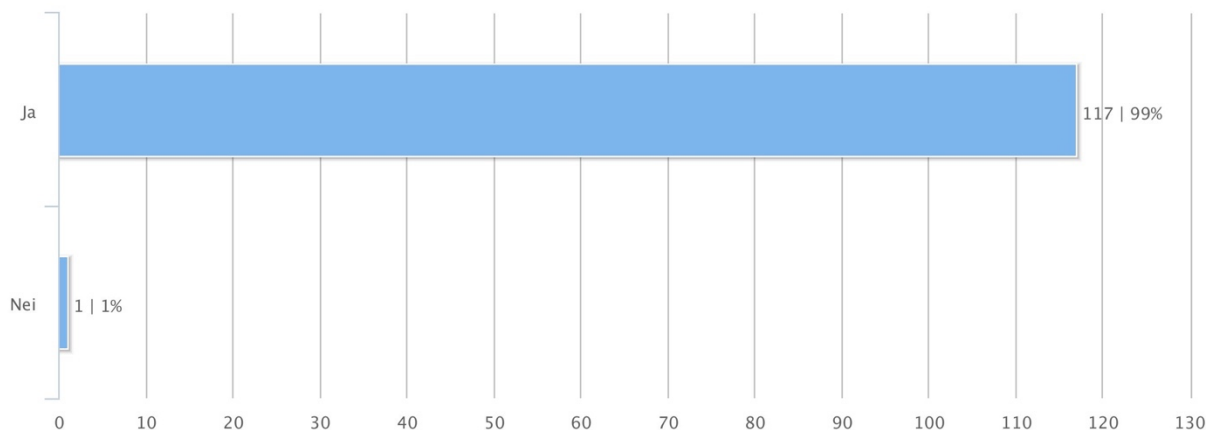

2. Har du noen gang vært vitne til at en voksen har krenket et/flere barn?

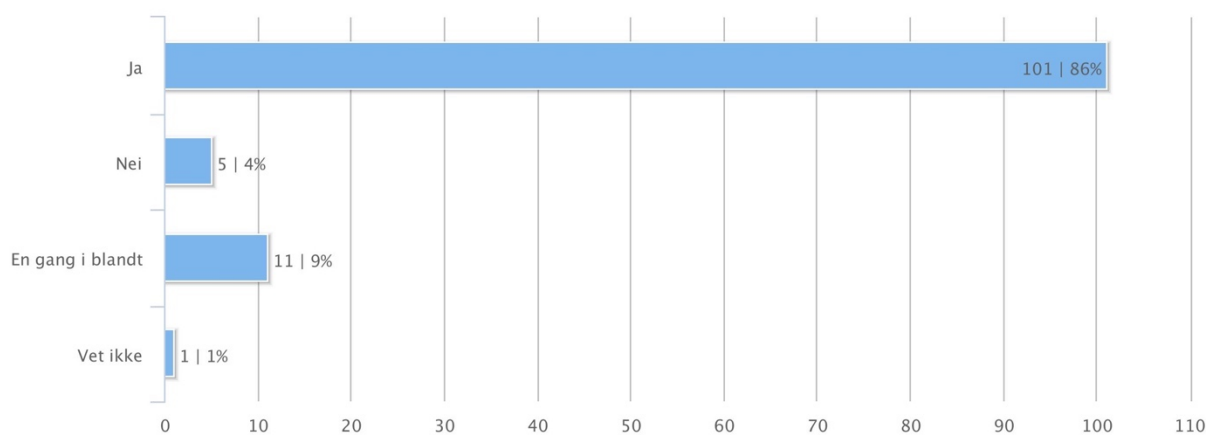

3. Tok du tak i situasjonen på noen som helst måte?**4. Dersom ja; Opplevde du at den voksne fortsatte å krenke barn ved senere anledning?****5. Er krenkende atferd drøftet i personalgruppa?**

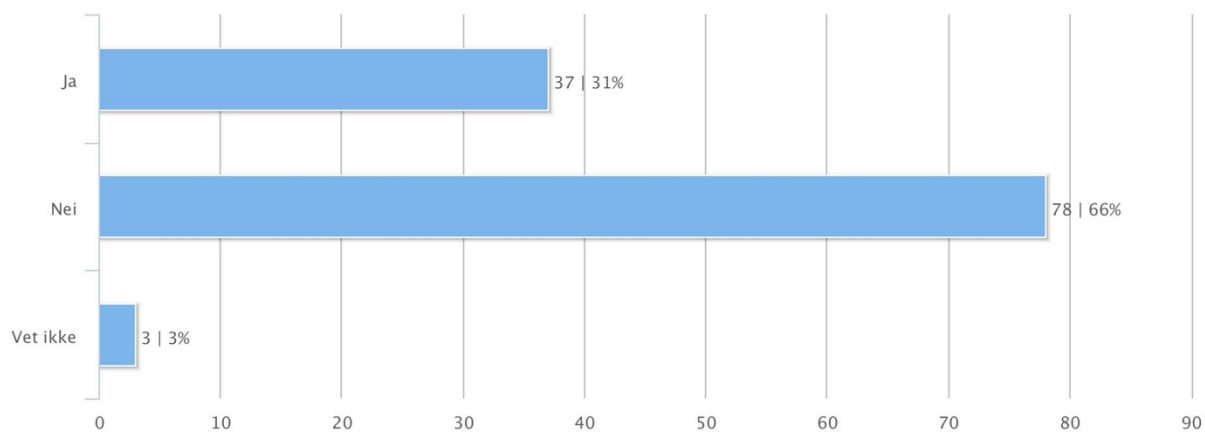
6. Har du noen gang tenkt over at denne type krenkelser på sikt kan ha en påvirkning på barns psykiske helse?

7. Har du/din barnehage/avdeling/base noe fokus på arbeid med anerkjennelse og relasjoner mellom voksne og barn?

8. Opplever du at du har en like god relasjon til alle barna på din avdeling/base?

Kommentarer fra spørreundersøkelsen:

Ingen av kommentarene fra respondentene vil bli publisert, av hensyn til respondentenes anonymitet.